

31.7.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa esitysluonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta. Lakia muutettaisiin siten, että Alko Oy:lle sekä toimijoille, joilla on alkoholijuomien vähittäismyyntilupa, mahdollistettaisiin alkoholijuomien verkkokauppa ja muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Lakiin lisättäisiin myös alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä koskevat säännökset. Esityksellä selkeytettäisiin vallitseva epäselvä tulkinta niin, että suomalaisilla olisi oikeus ostaa etämyyntimenettelyä kautta alkoholia myös ulkomaisilta toimijoilta.

Esitys pohjautuu hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 173/2024 vp), joka annettiin eduskunnalle syksyllä 2024. Euroopan komissio mukaan hallituksen esitys vaikutti tuolloin olevan ulkomaisia toimijoita syrjivä ja siten EU:n sisämarkkinasääntöjen vastainen. Esityksen valmistelu aloitettiin uudestaan niin, että esitykseen sisällytettiin kotimaan toimituksen lisäksi myös rajat ylittävää etämyyntiä, että markkinointia koskevat säännökset.

Valtiovarainministeriön lausunto

Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti

Luonnoksen mukaan alkoholilaissa alkoholijuomien rajat ylittävällä etämyynnillä tarkoitettaisiin myyntiä, jossa Suomeen sijoittautunut yksityishenkilö on ostanut toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta kulutukseen luovutettuja alkoholijuomia, jotka myyjä tai joku tämän puolesta suoraan tai välillisesti lähettää tai kuljettaa Suomeen. Alkoholilaissa määriteltäisiin myös etäosto, jolla tarkoitettaisiin yksityishenkilön toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta etäviestimen välityksellä hankkimaa alkoholijuomaa valmisteverotuslain 74 §:ssä säädetyllä tavalla.

Esitysluonnoksessa todetaan, ettei valmisteverotuslaissa ole määritelty etäostoa, mutta vakiintuneen käytännön mukaisesti sellaisesta valmisteverotuslain 74 §:ssä säädetyistä menettelyistä, jossa yksityishenkilö hankkii Suomesta käsin toisessa jäsenvaltiossa verotettuja valmisteveron alaisia tuotteita siten, että myyjä ei osallistu kuljetuksen järjestämiseen millään tavoin, käytetään termiä etäosto.

Esityksen mukaan rajat ylittävistä etämyynnistä ja etäostosta säädettyä sovellettaisiin myös kolmansista maista ja ETA-maista tapahtuvaan rajat ylittävään etämyyntiin sekä oikeushenkilön tai yksityisen elinkeinonharjoittajan rajat ylittäviin yksityisiin hankintoihin.

Esitysluonnoksessa todetaan useassa yhteydessä, että ehdotettavat etämyynnin ja etäoston määritelmät olisivat yhteneväisiä valmisteverotuslain määritelmien kanssa. Valmisteverotuslain etämyynti ja 74 §:ssä tarkoitetut yksityishenkilön hankinnat, mukaan lukien niin sanottu etäosto, perustuvat valmisteverotusdirektiiviin ja koskevat direktiivin mukaisesti vain yksityishenkilön hankintoja ja hankintoja vain toisesta jäsenvaltiosta. Alkoholilakiin ehdotetut etämyynti ja etäosto koskisivat puolestaan myös muualta kuin toisista EU:n jäsenvaltioista tilattuja tuotteita ja myös oikeushenkilön hankkimia tuotteita. Kyse olisi siis samojen määritelmien käyttämisestä eri tarkoituksessa. Tämä aiheuttaisi mitä oletettavimmin sekaannusta.

Erityinen sekaannuksen vaara liittyy kysymykseen siihen, kuka on vastuussa valmisteverojen suorittamisesta. Valmisteverotuksessa etämyyjä on etämyynnissä verovelvollinen, mutta alkoholilaissa tarkoitetun rajat ylittävän etämyynnin etämyyjä ei sitä kaikissa tilanteissa olisi. EU:n ulkopuolella oleva myyjä ei ole valmisteverovelvollinen Suomeen myymistään tuotteista eikä EU:ssa yritysten ”yksityisissä hankinnoissa” myyjä ole valmisteverovelvollinen. Näissä molemmissa tilanteissa ostajan on maksettava valmisteverot.

Myös arvonlisäverotuksessa valmisteveron alaisten tavaroiden myynti on etämyyntiä vain silloin, kun ostajana on yksityishenkilö. Arvonlisäverotuksen näkökulmasta tällaisessa tilanteessa on kyse Yhteisön sisäisestä tavaroiden etämyynnistä, josta myyjä suorittaa Suomen arvonlisäveron. Arvonlisäverolain säännösten mukaan valmisteveron alaisten tavaroiden myynti kuljetettuna muille kuin yksityishenkilöille ei ole etämyyntiä. Alkoholilain etämyyntiä koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi siten myös tilanteissa, joissa ei arvonlisäverotuksen näkökulmasta ole kyse etämyynnistä. Näissä tilanteissa ostajan voisi olla vaikea hahmottaa, mikä hänen verovastuunsa on arvonlisäverotuksen näkökulmasta. Arvonlisäverotuksessa kyse on verollisesta yhteisöhankinnasta, kun muu kuin yksityishenkilö ostaa valmisteveron alaisia tavaroita toisesta jäsenvaltiosta Suomeen kuljetettuna. Arvonlisäverollinen yhteisöhankinta tapahtuu Suomessa ja ostaja maksaa Suomen arvonlisäveron. EU:n arvonlisäveroalueen ulkopuolelta Suomeen tuotavista valmisteveron alaisista tavaroista puolestaan maksetaan arvonlisäveroa aina maahantuonnin yhteydessä.

Alkoholilakiin ehdotettu etämyyntisääntely johtaisi oletettavasti sekä toimijoiden, kansalaisten että viranomaisten kannalta sekavaan ja vaikeasti hahmotettavaan alkoholijuomien verkko-ostamista koskevaan sääntelykokonaisuuteen. Kokonaisuutta koskevan selkeän ja ymmärrettävän ohjeistuksen laatiminen yhtäältä alkoholilain ja toisaalta verolainsäädännön näkökulmasta olisi erittäin haastavaa. Jatkovalmistelussa tulisivin vielä selvittää ja harkita sellaista sääntelyvaihtoehtoa, jolla saavutettaisiin selkeä verkko-ostamista koskeva kokonaisuus.

Esitysluonnoksen nykytilaa ja sen arviointia koskevassa jaksossa kuvataan valmisteverotusta ja arvonlisäverotusta tilanteessa, jossa yksityishenkilö ostaa valmisteveron alaisia tavaroita toisesta EU-maasta siten, että myyjä osallistuu suoraan tai välillisesti tuotteiden kuljetukseen. Lisäksi jaksossa kuvataan verokäsittelyä siinä tilanteessa, että yksityishenkilö järjestää itsenäisesti tuotteiden kuljetuksen toisesta EU-maasta Suomeen. Nykytilan kuvauksessa ei käsitellä tilanteita, jossa ostaja on jokin muu taho kuin yksityishenkilö tai jossa alkoholia ostetaan EU:n ulkopuolelta Suomeen kuljetettuna. Nykytilan kuvausta olisi syytä täydentää näiltä osin ja huomioida tällöin sekä valmistevero, arvonlisävero että tulli.

Alkoholilakiin lisättävään uuteen 17 b §:n 2 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaussäännös valmisteverotuslakiin. Kyseisen momentin mukaan etämyyjän verovelvollisuudesta säädettäisiin valmisteverotuslaissa. Valtiovarainministeriö ei pidä verolainsäädäntöä koskevan informatiivisen viittaussäännöksen ottamista alkoholilakiin tarkoituksenmukaisena. Jos informatiivinen viittaus verolainsäädäntöön kuitenkin arvioidaan perustelluksi säilyttää, tulisi siinä huomioida, että etämyyjän on suoritettava etämyynnistä myös arvonlisäveroa, josta säädetään arvonlisäverolaissa. Herää myös kysymys, tulisiko lakiin tällöin vastaavasti sisällyttää informatiivisia viittauksia niitä tilanteita koskien, joissa alkoholilain etämyyntisäännöksiä sovellettaisiin EU:n ulkopuolelta tehtäviin hankintoihin.

Taloudellisia vaikutuksia koskevassa jaksossa todetaan, että ”etämyynnin salliminen selkeästi alkoholilaissa tavalla, joka tukee valmisteverojen tehokasta perintää, voisi vaikuttaa etämyynnin houkuttelevuuteen myös negatiivisesti, sillä etämyynnin suosio on perustunut nykyisin Suomea huomattavasti edullisempiin hintoihin maksamatta jätettyjen verojen johdosta”. Esitysluonnoksesta tulisi tältä osin ilmetä, miten ehdotettujen säännösten arvioidaan tukevan valmisteverojen tehokasta perintää.

Valvontaa koskevat osuudet

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 13/2025 vp) on jo hyväksytty eduskunnassa. Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä Valvira ja aluehallintovirastot lakkautetaan ja niiden tehtävät siirretään perustettavalle valtion Lupa- ja valvontavirastolle vuoden 2026 alussa. Esitysluonnos ja pykäläehdotukset tuleekin päivittää vastaamaan aluehallinnossa tapahtuvaa muutosta.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että voimassa olevan alkoholilain 74 ja 75 §:ssä säädettyistä, valvontamaksuilla katettavista kustannuksista on ollut epäselvyyttä ministeriöiden ja viranomaisten kesken. Tällä hetkellä sekä Valvira että avit perivät alkoholilain valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi vuotuista valvontamaksua. Esityksen vaikutusarvioissa, osiossa taloudelliset vaikutukset, onkin syytä selkeästi osoittaa esimerkiksi taulukkomuodossa, miltä osin alkoholihallinnon kokonaiskustannuksia ja nyt esitettyjen tehtävien hoitamisesta johtuvia kustannuksia rahoitettaisiin jatkossa 1) veroluonteisen valvontamaksun tuotolla, 2) julkisoikeudellisin suoritemaksuin ja 3) uuden viraston toimintamenoista.

Lisäksi Valtiovarainministeriö huomauttaa uudelleen siitä, että voimassa olevissa alkoholilain 74:ssä ja 75 §:n 1 momenteissa säädetään virheellisesti, että valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettäisiin Valviran ja aluehallintovirastojen suoritteista perittävistä maksuista. Valtion maksuperustelaissa ei säädetä yksittäisten viranomaisten tai virastojen suoritteista eikä niiden euromääräistä maksuista vaan valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista.

Esitysluonnoksen mukaan väkevää alkoholijuomaa saisi jatkossa mainostaa verkossa. Näin ollen myös toisiin Euroopan talousalueen maihin kohdistuva alkoholijuomien verkkomarkkinointi olisi mahdollista. Verkossa tapahtuva alkoholijuomien vaikuttajamarkkinointi olisi kuitenkin jatkossa kiellettyä myös mietojen alkoholijuomien osalta. Ehdotettu kokonaisuus vaikuttaa luonnoksessa esitettyjen perusteiden valossa epäjohdonmukaiselta ja lisääisi mitä oletettavammin valvonnan resurssitarvetta.

Budjettipäällikkö,

valtiosihteerin kansliapäällikkönä sijainen

Mika Niemelä

Budjettineuvos

Outi Luoma-aho

VN/1531/2024-VM-76

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: